

lenségünket fejezzük ki az albizottság eddigi munkájával. Egyes tagjainak hozzáállása elfogult és ellentétes az akcióprogram elveivel és megfogalmazásaival. Nem felel meg a valóságnak az sem, hogy a június 12-i állásfoglalás a nemzetiségek képviselőinek egyetértésével született volna meg. Ezért tartottuk szükségesnek előterjeszteni a június 19-i alternatív javaslatokat, amelyek kidolgozása során a CSKP és az SZLKP akcióprogramjából indultunk ki, s amelyek a nemzetiségi kérdés igazságos, marxista megoldását szolgálják.

35

Pozsony, 1968. július 15. A nemzetiségi alkotmánytörvénynek a Csemadok KB Elnöksége által kidolgozott és az államjogi kormánybizottság nemzetiségi albizottsága elé terjesztett javaslata.

J a v a s l a t a nemzetiségekről szóló alkotmányerejű törvényre

1. §

1. A CSSZFSZR²²⁴ biztosítja a nemzeti kisebbségek és nemzetiségek általános és nemzeti fejlődésének, a teljes és tényleges politikai, gazdasági és kulturális egyenjogúságának feltételeit és lehetőségeit.

2. A nemzeti kisebbségeknek és nemzetiségeknek joguk van önállóan és öngazgattással dönteni az őket érintő ügyekben.

2. §

1. A nemzeti kisebbségek és nemzetiségek önálló és öngazgatási, képviseleti és végrehajtó szervei a következők:

2. A Csehszlovák Föderatív Szocialista Köztársaságban:

– a Nemzetgyűlés Nemzetiségi Bizottsága

– nemzetiségi államtitkárság a CSSZFSZR kormányában

3. A nemzeti államokban:

– a Cseh Nemzeti Tanács (a továbbiakban CSNT), illetve a Szlovák Nemzeti Tanács (a továbbiakban SZNT) Nemzetiségi Bizottsága – nemzetiségi minisztérium a nemzeti államok kormányában.

3. §

1. A Nemzetgyűlés Nemzetiségi Bizottsága a nemzeti kisebbségek és nemzetiségek képviseleti és érdekvédelmi szerve.

2. A Nemzetgyűlés Nemzetiségi Bizottsága az NGY ellenőrző, törvényjavasló és munkaszerve.

224 A szlovák ČSFSR (Československá federatívna socialistická republika – Csehszlovák Föderatív Szocialista Köztársaság) fonetikus átírása.

3. A Nemzetgyűlés Nemzetiségi Bizottsága mint a Nemzetgyűlés része aktívan kiveszi részét a Nemzetgyűlés munkájában és a nemzeti kisebbségek, valamint nemzetiségek sajátos kérdéseiben az öngazgatás szellemében érvényesíti azok érdekeit.

4. Az összállami költségvetés előkészítésének és jóváhagyásának folyamatában a Nemzetgyűlés Nemzetiségi Bizottságának joga és kötelessége a nemzeti kisebbségek és nemzetiségek sajátos gazdasági és pénzügyi szükségleteinek érvényesítése.

5. A Nemzetgyűlés Nemzetiségi Bizottságát a nemzeti kisebbségek és nemzetiségek tagjaiból választott nemzetgyűlési képviselők alkotják.

6. A Nemzetgyűlés Nemzetiségi Bizottsága saját tagjai közül elnököt és alelnököt választ. A Nemzetgyűlés Nemzetiségi Bizottságának elnöke a Nemzetgyűlés egyik alelnöke.

7. A Nemzetgyűlés Nemzetiségi Bizottságának hatáskörét külön törvény határozza meg.

4. §

1. A CSSZFSZR kormánya elnöksége keretében működő nemzetiségi államtitkárság a nemzeti kisebbségek és nemzetiségek végrehajtó szerve, életük s nemzeti sajátosságuk fejlesztése és teljes kifejlődése, valamint a teljes és tényleges politikai, gazdasági és kulturális egyenjogúságuk érdekében.

2. Az államtitkárság élén államtitkár áll. Az államtitkár a CSSZFSZR kormánya elnökének egyik helyettese.

3. Az államtitkárt a Nemzetgyűlés Nemzetiségi Bizottsága javasolja.

4. A nemzetiségi államtitkárság hatáskörét külön törvény határozza meg.

5. §.

1. A CSNT, illetve SZNT Nemzetiségi Tanácsa a nemzeti kisebbségek és nemzetiségek képviselői és érdekvédelmi szerve.

2. A CSNT, illetve SZNT Nemzetiségi Tanácsa a CSNT, ill. SZNT ellenőrző, törvényjavasló és munkaszerve,

3. A CSNT ill. SZNT Nemzetiségi Tanácsa mint a CSNT, ill. SZNT része aktívan kiveszi részét a CSNT, ill. SZNT munkájában és a nemzeti kisebbségek, valamint nemzetiségek sajátos kérdéseiben az öngazgatás szellemében érvényt szerez ezek érdekeinek.

4. A nemzetállami költségvetés előkészítésének és jóváhagyásának folyamatában joga és kötelessége a nemzeti kisebbségek és nemzetiségek sajátos gazdasági és pénzügyi szükségleteinek érvényesítése.

5. A CSNT ill. SZNT Nemzetiségi Tanácsának joga, hogy egyes tagjait a CSNT, ill. SZNT egyes bizottságainak ülésére delegálja. E delegáltaknak felszólalási joga van. A CSNT, ill. SZNT Nemzetiségi Tanácsát a nemzeti kisebbségek és nemzetiségek tagjaiból választott CSNT, ill. SZNT képviselők alkotják.

6. A CSNT, ill. SZNT Nemzetiségi Tanácsa saját tagjai közül elnököt és alelnököt választ, akik a CSNT, ill. SZNT elnökségének tagjai. A CSNT, ill. SZNT egyik alelnöke a nemzetiségi tanács elnöke.

7. A CSNT, ill. SZNT Nemzetiségi Tanácsának joga, hogy üléseire meghívja a kormány tagjait és egyéb állami szervek vezetőit, hogy tőlük jelentést és információt kérjen. A kormány, illetve más egyéb állami szervek vezetője köteles a meghívásnak ele-

get tenni, az ülésen részt venni és a kért jelentést vagy információt 30 napon belül előterjeszteni, amennyiben a nemzetiségi tanács más időpontot nem jelöl meg.

6. §

1. A nemzeti kormányok keretében működő nemzetiségi minisztérium a nemzeti kisebbségek és nemzetiségek végrehajtó szerve, életük s nemzeti sajátosságuk fejlesztése és teljes kifejlődése, valamint a teljes és tényleges politikai, gazdasági és kulturális egyenjogúságuk érdekében.

2. A nemzetiségi miniszter a nemzeti kormány elnökének egyik helyettese. A nemzetiségi minisztert a CSNT, ill. SZNT Nemzetiségi Tanácsa javasolja. A nemzetiségi miniszter hatáskörét külön törvény szabályozza.

7. §

Az anyanyelven való oktatást és a nemzeti kisebbségek, valamint nemzetiségek általános kulturális és tudományos fejlődését az Iskolaügyi Minisztérium és a Művelődésügyi Minisztérium nemzetiségi államtitkárai, valamint ezeknek illetékes szervei biztosítják.

8. §

Hasonló szervek és intézmények biztosítják a jogokat azokon a nemzeti bizottságokon, melyek etnikailag relatíve egységes – nemzetiségek lakta területen fejtik ki ténykedésüket.

9. §

E törvény életbelépésével hatályát veszti a 100/60-as Zb. (Alkotmány) törvény 2. fejezete 25. §-a,²²⁵ valamint 5. fejezete 74. §-ának G pontja.²²⁶

10. §

E törvényt végrehajtják.....

11. §

E törvény életbe lép kihirdetése napján.²²⁷

FKI, Szabó Rezső iratai, 6. d., géppel írt másolat

225 Helyesen: 2. fejezete 25. cikkelye. Az említett cikkely szerint: „Az állam biztosítja a magyar, az ukrán és a lengyel nemzetiségű állampolgárok számára az anyanyelvi oktatás és a kulturális fejlődés minden lehetőségét és eszközeit.”

226 Helyesen: 6. fejezete 74. cikkelyének g) pontja. Az említett pont szerint az SZNT feladata, hogy „a magyar és az ukrán nemzetiségű állampolgárok számára az egyenjogúság szellemében biztosítsa életük sokoldalú fejlesztésének kedvező feltételeit”.

227 A nemzetiségi alkotmánytörvény javaslatát, valamint a csehszlovák alkotmány módosítására ugyancsak 1968. július 15-én kidolgozott javaslatot a Csemadok KB Elnöksége július 16-án küldte meg az állami jogi kormánybizottság nemzetiségi albizottságának.

Pozsony, 1968. július 19. A Csemadok KB távirata a CSKP KB-hoz, amelyben támogatásáról biztosítja a párt központi bizottságát és a „varsói levelet” visszautasító állásfoglalását.

A CSEMADOK KB távirata a CSKP KB plénumához

E sorsdöntő napokban, amikor pártunk Központi Bizottsága a varsói értekezlet levelelő²²⁸ tárgyal, támogatásunkról biztosítjuk a CSKP Központi Bizottságát és annak januárban kitűzött irányvonalát.

Mivel nincs olyan alkotmányos szerv, amely a több mint fél millió csehszlovákiai magyar nevében nyilatkozhatna, úgy véljük, hogy ez a CSEMADOK feladata.

A felelősségvállalás történelmi pillanata ez, amikor a köztársaság nemzetét és nemzetiségeit azonos felelősség elé állítják, az állami és politikai szuverenitás egyértelmű védőívét avatják az események.

Így természetes, hogy a CSKP KB elnökségének július 18-i állásfoglalása²²⁹ a mi nézeteink kifejezője is.

Amikor egyértelműen támogatásunkról biztosítjuk pártunk Központi Bizottságát, egyúttal kifejezzük azt a meggyőződésünket is, hogy a megújítási folyamat nemcsak a nemzeteknek, hanem a nemzetiségeknek, köztük a magyaroknak is meghozza a legteljesebb alkotmányos egyenjogúságot, ami a szocializmus eszméi hazai vívmányainak további támasza lesz.

A CSEMADOK Központi Bizottsága nevében:

D o b o s L á s z l ó, a CSEMADOK KB elnöke,

dr. S z a b ó R e z s ő, a CSEMADOK KB vezető titkára.

Új Szó, 1968. július 20. 3. p.²³⁰

Pozsony, 1968. július 26. Az Új Szó beszámolója a csehszlovákiai magyar pedagógusok országos szövetsége ideiglenes előkészítő bizottságának július 18-i megalakulásáról.

MEGALAKUL A CSEHSZLOVÁKIAI MAGYAR PEDAGÓGUSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE?

Pedagógus közvéleményünk határozott kívánságára megszületett az első lépés a hazai magyar pedagógusok országos szervezetének létrehozása felé vezető úton. A pedagógus-

228 A csehszlovákiai reformfolyamatot nyugtalansággal figyelő Szovjetunió, valamint Lengyelország, NDK, Magyarország és Bulgária párt- és állami vezetői 1968. július 14–15-én Varsóban a csehszlovákiai helyzetről tárgyaltak. A csehszlovák pártvezetéshez intézett levelük szerint Csehszlovákiában ellenforradalmi veszély van, amely azzal fenyeget, hogy az országot letéríti a szocializmus útjáról.

229 A CSKP KB Elnöksége július 18-án visszautasította a levélben megfogalmazott vádakokat, s a csehszlovákiai helyzet rendezését az ország belügyének minősítette.

230 A dokumentumot közli még Kövesdi János (szerk.): i. m. 28. p.